

<https://doi.org/10.15407/ukrbotj83.01.040>

RESEARCH ARTICLE

Colchicum triphyllum s. l. (*Colchicaceae*) в Україні: географічне поширення та сучасний стан популяцій

Віктор І. МЕЛЬНИК^{1,2*} , Юрій В. СОЛОНЕНЧЕНКО¹ ,
Світлана Я. ДІДЕНКО¹ , Алла М. ГНАТЮК¹

¹ Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України,
вул. Садово-Ботанічна 1, Київ 01014, Україна

² Національний університет Києво-Могилянська Академія (НаУКМА),
вул. Г. Сковороди 2, Київ 04070, Україна

* Автор для листування: melnykviktor6@gmail.com

Реферат. У статті представлені результати дослідження географічного поширення, умов зростання та сучасного стану популяцій в Україні рідкісного виду *Colchicum triphyllum* sensu lato (incl. *Colchicum ancycense*: *Colchicaceae*). Встановлено, що північно-східна межа ареалу виду в Європі проходить в Україні по північному краю правобережжя Причорноморської низовини, співпадає з долиною Дніпра і далі продовжується по межі між материковою частиною та Кримським півостровом. Виділено два фрагменти ареалу виду в Україні. Один приурочений до Бессарабської височини та правобережжя Причорноморської низовини (Одеська, Миколаївська, Херсонська області), інший — до Кримського півострова та прилеглих піщаних кіс Приазов'я (Автономна Республіка Крим та Херсонська область). Досліджені локальні популяції *C. triphyllum* у нових місцезнаходженнях на узбережжях Хаджибейського, Куяльницького та Тилігульського лиманів (Одеська область) займають площу від 300 до 15000 м². Встановлено, що популяції *C. triphyllum* задовільно представлені на природно-заповідних територіях Криму та півдня материкової України. Однак їхнє збереження тут не гарантовано, оскільки значна кількість популяцій перебуває на окупованих територіях, де не дотримуються норми природоохоронного законодавства.

Ключові слова: ареал, біорізноманіття, Кримський півострів, Миколаївська область, Одеська область, рідкісний вид, угруповання, Україна, флора

Вступ

Розробка наукових основ охорони флористичного різноманіття є важливим завданням екологічних досліджень. В умовах інтенсивного пресингу на екосистеми актуальним завданням,

згідно з Глобальною стратегією охорони рослин, є моніторинг за станом популяцій ендемічних, реліктових, рідкісних та зникаючих видів, популяції яких є малочисельними (Holz et al., 2022; Melnyk et al., 2024).

ARTICLE HISTORY. Submitted 11 June 2025. Revised 30 January 2026. Published 26 February 2026

CITATION. Melnyk V.I., Solonenczenko Ju.V., Didenko S.Ja., Gnatiuk A.M. 2026. *Colchicum triphyllum* s. l. (*Colchicaceae*) in Ukraine: the geographic distribution and current state of populations. *Ukrainian Botanical Journal*, 83(1): 40–53. <https://doi.org/10.15407/ukrbotj83.01.040>

© M.G. Kholodny Institute of Botany, NAS of Ukraine, 2026

© Publisher PH "Akademperiodyka" of the NAS of Ukraine, 2026

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Об'єктом наших досліджень був рідкісний вид флори України *Colchicum triphyllum* Kunze sensu lato родини *Colchicaceae*, що внесений до Червоної книги України під назвою *C. ancycense* B.L. Burt (Krytska et al., 2009). *Colchicum triphyllum* також внесений до Червоних книг Молдови, Італії (Conti et al., 1992; Ghendov et al., 2015) і до Червоних списків Албанії та Румунії (Oltean et al., 1994; Malo, Shuka, 2013).

Метою нашої роботи було встановлення закономірностей географічного поширення, вивчення умов місцезростань та сучасного стану популяції *C. triphyllum* в Україні.

Матеріали та методи

Полеві дослідження проводили впродовж 2000–2025 рр. на території Кримського півострова (до 2014 року) та в Одеській області.

Картосхеми загального ареалу *Colchicum triphyllum* та поширення виду в Україні складені на основі вивчення матеріалів гербаріїв, власних досліджень, даних електронних ресурсів: GBIF (<https://www.gbif.org>), iNaturalist (<https://www.inaturalist.org/>), UkrBIN (<https://ukrbin.com/>) та літературних даних (Düsen, Sümbül, 2007; Malo, Shuka, 2013; Kheloufi, 2023; Skorobohatov, 2023; Melnyk et al., 2025). Були досліджені гербарні зразки, які зберігаються в гербаріях Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (Національний гербарій України, KW), Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України (КВНА), Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка (KWU), Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (MSUD), Нікітського ботанічного саду — Національного наукового центру НААН України (YALT), Ботанічного інституту імені В.Л. Комарова РАН (LE), Ботанічного саду АН Молдови (CHIS), ботанічного саду Клужького університету імені Бабеша-Бойяї (CL) (акроніми наведено за *Index Herbariorum*: Thiers, 2025–onward).

Вивчення місцезростань та популяцій *C. triphyllum* проводилось за методичними принципами популяційної біології (Harper, 2010). Етапи онтогенезу *C. triphyllum* вивчались на живих рослинах в Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка НАН України та в природних місцезростаннях (Gnatiuk, 2007, 2024). Також були враховані дослідження етапів

онтогенезу, які раніше проводили в Криму (Vakhrusheva, Burlaka, 2011). Чисельність популяцій встановлювали на ділянках площею 1 м². У кожній локальній популяції закладалось по 10–15 таких пробних ділянок.

Результати

Перелік місцезнаходжень *Colchicum triphyllum* в Україні

Одеська обл. Березівський р-н: Березівка, 1987, Дятлов (KW). **Одеса:** Бессер [Besser] (LE); 1845, Нордманн [Nordman] (LE); 1884 (LE); 1888, Пачоський [Paczoski], (LE); на полях та дачах, 1868, Срединський [Sredinsky] (LE); по степах [sur les steppes aux environs de Odessa], 1843 (LE); Аркадія, Савост'янов (LE); **Одеський р-н:** поблизу Одеси, 1870, Срединський [Sredinsky] (LE); на глинистих ґрунтах при дорозі в Кривій Балці та на кам'янистих місцях біля Зюддорфа; Ліндеман і Шовіц [in argillosis ad viam in Kriwaja-Balka et in Lapidosis ad Süsdorf, Lind. et Szovits] (LE); околиці села Алтестове, 1996, Діденко (КВНА); схили Хаджибейського лиману (2017, https://www.ukrbin.com/show_image.php?imageid=60019; 2018, [57997](https://www.inaturalist.org/observations/198753449); 2020, [163050](https://www.inaturalist.org/observations/198753449); 2024, <https://www.inaturalist.org/observations/198753449>); схили Тилігульського лиману (2023, [150289799](https://www.inaturalist.org/observations/198753449); 2024, [201411898](https://www.inaturalist.org/observations/198753449), [201410897](https://www.inaturalist.org/observations/198753449)) (рис. 1).

Миколаївська обл. Вознесенський р-н: природний заповідник "Єланецький степ" (2024, <https://www.inaturalist.org/observations/198656806>, [198656522](https://www.inaturalist.org/observations/198656522); 2024, [198657659](https://www.inaturalist.org/observations/198657659), [205116709](https://www.inaturalist.org/observations/205116709); 2025, [260799348](https://www.inaturalist.org/observations/260799348)). **Баштанський р-н:** біля с. Галаганівка (2012, [66328663](https://www.ukrbin.com/show_image.php?imageid=66328663)). **Миколаївський р-н:** Миколаїв (2015, https://www.ukrbin.com/show_image.php?imageid=50533, 2017, [51950](https://www.ukrbin.com/show_image.php?imageid=50533)); Миколаїв, Тернівка (2017, [48426](https://www.inaturalist.org/observations/151212948)); Кириківка (2023, <https://www.inaturalist.org/observations/151212948>); Сухоеланецька (2024, [198656806](https://www.inaturalist.org/observations/198656806); 2024, [200399270](https://www.inaturalist.org/observations/200399270), [198657824](https://www.inaturalist.org/observations/198657824), [200399147](https://www.inaturalist.org/observations/200399147), [198658591](https://www.inaturalist.org/observations/198658591)).

Запорізька обл. Запорізький р-н: Степовий південний схил, затока Сухенька [залив Сухонький] Запорізького водосховища, 1988, Барановський (LE).

Херсонська обл. Генічеський р-н: Азово-Сиваський національний природний парк [Азово-Сиваський заповідник], острів Бірючий, 1948, Парнаський (KW); (2008, <https://www.inaturalist.org/observations/66539411>).

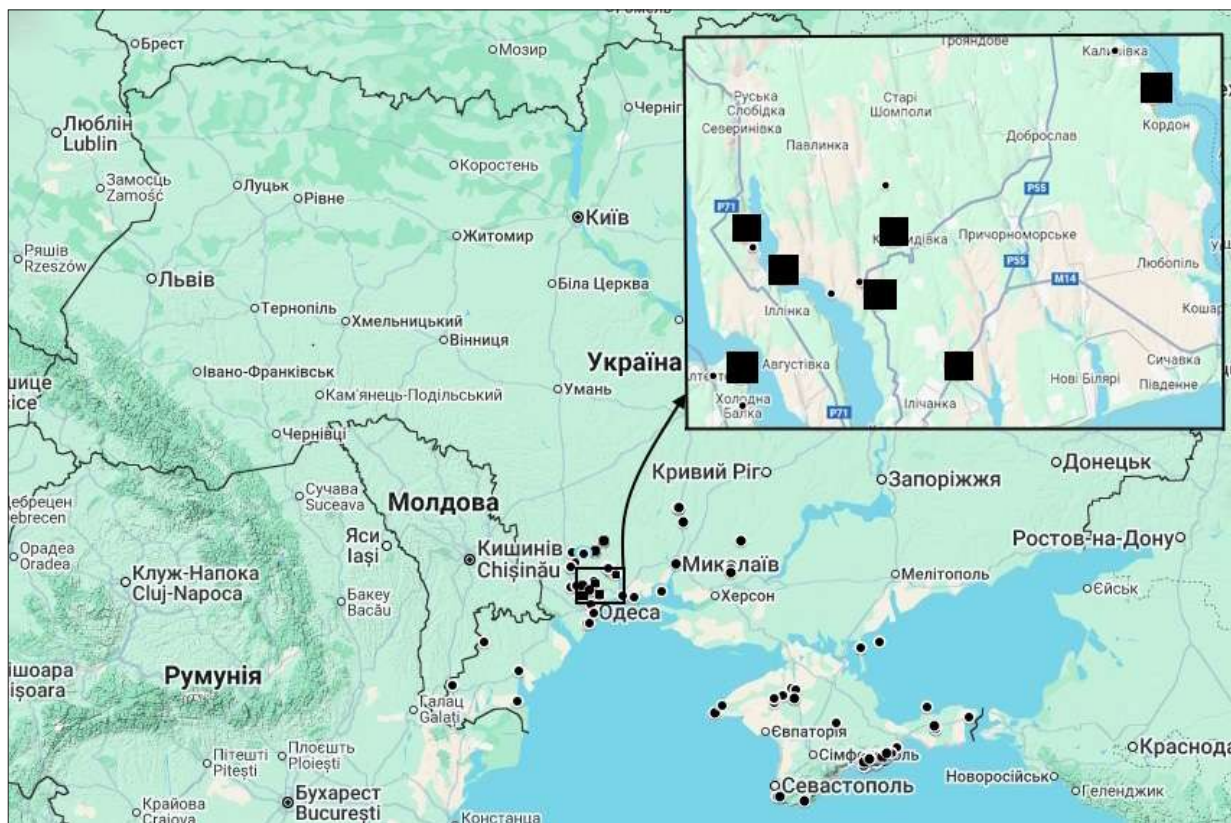

Рис. 1. Картохема географічного поширення *Colchicum triphyllum* в Україні та досліджені популяції в Одеській області (крапки — місцезнаходження за даними гербаріїв та за електронними базами даних, прямокутники — досліджені авторами популяції)

Fig. 1. Map of geographic distribution of *Colchicum triphyllum* in Ukraine and studied populations in the Odesa Region (dots — localities according to herbarium data and electronic databases, rectangles — studied by the authors); <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1tquhKNaFZAEzMOJDpsJDjTEaKT6RSQU&ll=46.23112177906156%2C30.79018086648402&z=8>

Автономна республіка Крим. Керченський р-н: Керч, Клопаров [Klopárov], 1908, 1909 (LE); (2024, <https://www.inaturalist.org/observations/199171679>, [198825180](https://www.inaturalist.org/observations/198825180), [198825188](https://www.inaturalist.org/observations/198825188)). Євпаторійський р-н: (2013, [248451834](https://www.inaturalist.org/observations/248451834); 2024, [248451677](https://www.inaturalist.org/observations/248451677)). Феодосійський р-н: Карадаг, близ балки Бачинського, 1930, Сарандинаки, (LE); околиця села Щebetовка, 2006, Гнатюк (КВНА); с. Коктебель, Junge, 1904, (KW); Junge, 1904, (KW); поблизу Феодосії на схилах, 1904, Junge (KW); Карадазький заповідник (ЧКУ, 1996); Беш-Таш, Карадазький природний заповідник (2017, https://www.ukrbin.com/show_image.php?imageid=52417); окр. Карадага (2020, <https://www.inaturalist.org/observations/38604385>); Коктебель (2024, [199195094](https://www.inaturalist.org/observations/199195094)), Судак (2019, [20362216](https://www.inaturalist.org/observations/20362216)); (2011, <https://www.inaturalist.org/observations/43884520>;

2012, [54833951](https://www.inaturalist.org/observations/54833951); 2015, [82408558](https://www.inaturalist.org/observations/82408558); 2017, [82408553](https://www.inaturalist.org/observations/82408553), [82408551](https://www.inaturalist.org/observations/82408551); 2019, [82408554](https://www.inaturalist.org/observations/82408554); 2020, [41524841](https://www.inaturalist.org/observations/41524841); 2021, [100762108](https://www.inaturalist.org/observations/100762108), [94356975](https://www.inaturalist.org/observations/94356975), [82408550](https://www.inaturalist.org/observations/82408550), [107740424](https://www.inaturalist.org/observations/107740424), [71016778](https://www.inaturalist.org/observations/71016778), [7129336](https://www.inaturalist.org/observations/7129336), [71293504](https://www.inaturalist.org/observations/71293504), [71293495](https://www.inaturalist.org/observations/71293495), [71293416](https://www.inaturalist.org/observations/71293416); 2022, [113767527](https://www.inaturalist.org/observations/113767527), [107740374](https://www.inaturalist.org/observations/107740374), [106792840](https://www.inaturalist.org/observations/106792840), [106792970](https://www.inaturalist.org/observations/106792970), [106792906](https://www.inaturalist.org/observations/106792906), [105093077](https://www.inaturalist.org/observations/105093077); 2023, [146760921](https://www.inaturalist.org/observations/146760921), [147633597](https://www.inaturalist.org/observations/147633597), [148015475](https://www.inaturalist.org/observations/148015475); 2024, [197213257](https://www.inaturalist.org/observations/197213257), [160562892](https://www.inaturalist.org/observations/160562892), [200110338](https://www.inaturalist.org/observations/200110338); [199171690](https://www.inaturalist.org/observations/199171690), [199171695](https://www.inaturalist.org/observations/199171695), [199171699](https://www.inaturalist.org/observations/199171699), [199171701](https://www.inaturalist.org/observations/199171701), [199171703](https://www.inaturalist.org/observations/199171703), [199818054](https://www.inaturalist.org/observations/199818054), [199818053](https://www.inaturalist.org/observations/199818053), [199171710](https://www.inaturalist.org/observations/199171710), [199171704](https://www.inaturalist.org/observations/199171704), [199171683](https://www.inaturalist.org/observations/199171683), [199171683](https://www.inaturalist.org/observations/199171683), [199171680](https://www.inaturalist.org/observations/199171680), [199171679](https://www.inaturalist.org/observations/199171679), [200301284](https://www.inaturalist.org/observations/200301284), [198419039](https://www.inaturalist.org/observations/198419039); 2025, [260620132](https://www.inaturalist.org/observations/260620132), [260620131](https://www.inaturalist.org/observations/260620131), [260363036](https://www.inaturalist.org/observations/260363036), [260047658](https://www.inaturalist.org/observations/260047658), [260047653](https://www.inaturalist.org/observations/260047653), [260047652](https://www.inaturalist.org/observations/260047652), [266244559](https://www.inaturalist.org/observations/266244559). Курманський р-н: с. Степное, Тарчинский, Ена, 1996 (KW); 2024, <https://www.inaturalist.org/observations/196983399>, [196982584](https://www.inaturalist.org/observations/196982584). Перекопський р-н: с. Зиміне (Orlov, Yena, 1997, KW). Бахчисарайський р-н: 2023,

[200085368](#); Севастополь (Балаклавський р-н): 2020, [38260482](#); 2021, [71931819](#); 2022, [106748771](#), [152724007](#), [117003431](#); 2023, [148820735](#), [152722160](#), [200014723](#).

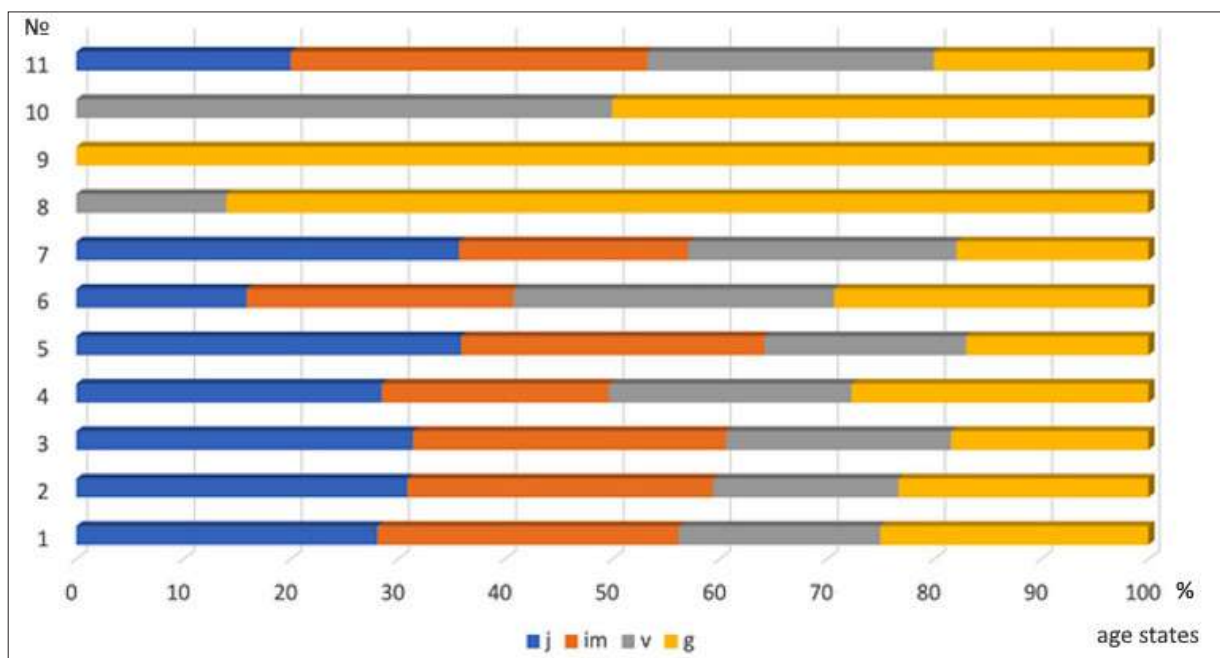
Результати дослідження локальних популяцій

Результати дослідження локальних популяцій *C. triphyllum* в Одеській області наводимо нижче у тексті, табл. 1 та на рис. 2.

Популяція №1. На лівому березі лиману Куяльник у 6 км від с. Новокубанка, популяція *C. triphyllum* складається з двох локусів. Перший займає площу 80 × 15 м на південному схилі (ухил 45–70°), вкритому злаковою рослинністю. Щільність популяції становить 26 особин/м². Популяція тут повностанова, нормальна з лівостороннім віковим спектром. Другий локус, що знаходиться в 350 м на північ від першого і відокремлений балкою, займає площу

Таблиця 1. Досліджені локальні популяції *Colchicum triphyllum* в Одеській області
Table 1. Locations of the studied local populations of *Colchicum triphyllum* in Odesa Region

№ п/п	Місце локації	Координати		Дата досліджень	Щільність популяції	Площа популяції
		Широта	Довгота			
1	Одеський р-н, Красносільська сільська громада, лівий берег Куяльницького лиману, окол. с. Новокубанка	46.715146 46.715205	30.633448 30.634183	13–24.02.2024 09.02.2025	26–32 особин/м ²	80 × 15 м + 200 × 30 м
2	Одеський р-н, Нерубайська сільська громада, Хаджибейський лиман, окол. с. Холодна балка, 3 км на північ	46.632167	30.584167	26.02.2025 01.03.2025	28 особин/м ²	100 × 50 м
3	Одеський р-н, Нерубайська сільська громада, Хаджибейський лиман, на північ від дач с. Холодна балка	46.635972	30.583222	01.03.2025	25 особин/м ²	100 × 150 м
4	Одеський р-н, Нерубайська сільська громада, Хаджибейський лиман, окол. с. Холодна балка, 1 км на північ від санаторію Хаджибей	46.619500	30.58128	01.03.2025	15 особин/м ²	90 × 90 м
5	Одеський р-н, Нерубайська сільська громада, Хаджибейський лиман, на південь 1,5 км від с. Холодна балка в бік с. Велика балка	46.61950	30.58128	01.03.2025	29 особин/м ²	100 × 80 м
6	Одеський р-н, Маяківська сільська громада, окол. с. Йосипівка, берег р. Барабой	46.396500	30.438861	02.03.2025	15 особин/м ²	50 × 20 м
7	Одеський р-н, Нерубайська сільська громада, Хаджибейський лиман, окол. с. Алтестове	46.628833	30.544056	26.02.2024	Спорадично групами до 7 особин	–
8	Одеський р-н, Визирська сільська громада, Тилігульський лиман, окол. с. Тилігульське	46.857361	31.082361	08.03.2023	Поодинокі	–
9	Одеський р-н, Фонтанська сільська громада, окол. с. Світле	46.639278	30.844278	17.02.2022	Поодинокі, ймовірно зникла	–
10	Одеський р-н, Доброславська сільська громада, між селами Кубанка та Креמידівка	46.41412 46.44413	30.44497 30.46002	28.03.2024	Поодинокі	–
11	Одеський р-н, Усатівська сільська громада, правий берег Куяльницького лиману, за с. Стара Еметівка	46.44434 46.44505 46.740235 46.45177	30.35276 30.35209 30.593027 30.35240	24.03.2024 01.03.2025	15 особин/м ²	5 га

Рис. 2. Вікова структура популяцій *Colchicum triphyllum* (№ — номер популяції у тексті статті та табл. 1); *j* — ювенільні особини, *im* — іматурні особини, *v* — віргінільні особини, *g* — генеративні особини

Fig. 2. Age structure of populations of *Colchicum triphyllum* (No. — population number in the text of the article and Table 1); *j* — juvenile individuals, *im* — immature individuals, *v* — virginal individuals, *g* — generative individuals

200 × 30 м. Щільність популяції тут 32 особин/м², і вона зменшується від підніжжя (ухил 15°) до вершини схилу (ухил 50–70°). Популяція в цьому локусі суттєво не відрізняється структурою від попереднього, повностанова, нормальна, з лівостороннім віковим спектром. У цілому вся популяція гомеостатична, молода, здатна до відновлення.

Популяція №2. У 3 км на північ від с. Холодна балка на березі Хаджибейського лиману популяція *C. triphyllum* розміщена біля підніжжя південно-східного схилу на площі 100 × 50 м. *Colchicum triphyllum* росте між дернинами (рис. 3А). Щільність популяції становить 28 особин/м². Популяція нормальна, повностанова, з переважанням молодих особин, здатна до самопідтримки насіннєвим шляхом.

Популяція №3. На північ від дач с. Холодна балка на березі Хаджибейського лиману на південно-східному схилі (ухил 50–70°). Популяція *C. triphyllum* займає площу 100 × 150 м, щільність популяції 25 особин/м²; гомеостатична, повностанова, з переважанням молодих особин, здатна до самопідтримки (рис. 3В).

Популяція №4. Недалеко від с. Холодна балка, в 1 км на північ від санаторію Хаджибей (район старої скотобійні), на південному схилі; щільність — 15 особин/м². Співвідношення молодих особин до дорослих майже 50 : 50. Популяція зріла, гомеостатична, повностанова, здатна до самопідтримки.

Популяція №5. Від с. Холодна балка 1,5 км на південь в бік с. Велика балка на березі Хаджибейського лиману *C. triphyllum* росте біля підніжжя південно-східного схилу на площі 10 × 80 м. Щільність — 29 особин/м². Популяція нормальна, повностанова, з переважанням молодих особин, здатна до самопідтримки насіннєвим шляхом.

Популяція №6. В околицях с. Йосипівка на південному схилі берега р. Барабой, невелика популяція *C. triphyllum* займає площу 50 × 20 м. Ґрунт суглинок, рослинність переважно злакова. Щільність популяції становить 15 особин/м². Популяція повностанова, гомеостатична, зріла, здатна до самопідтримки. Однак, оскільки вона знаходиться близько від населеного пункту, спостерігаються регресивні зміни (рис. 3С).

Рис. 3. *Colchicum triphyllum* в Одеській області. А: рослини між дернинами (с. Холодна балка на березі Хаджибейського лиману); В: на березі Хаджибейського лиману; С: на березі р. Барабой; D: на березі Тилігульського лиману; E: на березі Куяльницького лиману

Fig. 3. *Colchicum triphyllum* in Odesa Region. A: plants among turf clumps (Kholodna Balka village on the shore of the Khadzhibeysky Estuary); B: on the shore of the Hadzhibeysky Estuary; C: on the banks of the Baraboya River; D: on the shore of the Tiligul Estuary; E: on the shore of the Kuyalnyk Estuary

Популяція №7. На березі Хаджибейського лиману в околицях с. Алтестове, за 1 км на південь від дачного кооперативу популяція *C. triphyllum* займає площу близько 50 м² під пологом культур *Gleditsia triacanthos* L. і *Robinia pseudoacacia* L. Рослини трапляються рідко, невеликими групами, по 7 особин на 1 м². Популяція, зріла, повностанова, регресивна. Зважаючи на антропогенне навантаження на цій ділянці, ця популяція тут під загрозою зникнення.

Популяція №8. На березі Тилігульського лиману в околицях с. Тилігульське невелика популяція *C. triphyllum* займає площу 10 × 30 м на вершині південно-східного схилу (ухил 50–70°) (рис. 3D). Тут трапляються поодинокі особини лише в генеративному стані. Популяція регресивна, повностанова, складається лише з дорослих особин.

Популяція №9. У 2020 р. ми знаходили поодинокі особини *C. triphyllum* в околицях с. Світле по низу балки, на дні якої бере початок правий пересихаючий рукав р. Аджалик, що впадає у Велику Аджаликську затоку. Цей район активно забудовується, а на території місцезростання виду активно випасають худобу. У 2024 р. зростання тут *C. triphyllum* нами вже не було підтверджене.

Популяція №10. Між селами Кубанка (відстань 6 км) та Кремидівка (відстань 5 км), по кам'янистих осипах і верхів'ях пересихаючої річки, що впадає в лиман Куяльник, трапляються поодинокі особини *C. triphyllum*. Популяція неповностанова, відсутні молоді особини; перебуває тут в регресивному стані на межі зникнення. До цього призводить забудова та надмірний випас худоби.

Популяція №11. На лівому березі лиману Куяльник за 6 км на північ від с. Стара Еметівка популяція *C. triphyllum* площею близько 5 га розміщена у верхній частині східних схилів балок. Популяція поділена на локуси. Щільність — 15 особин/м²; нормальна, повностанова, вікові стани рівномірно розподілені, на окремих ділянках спостерігається переважання молодих особин, які розташовані ближче до дна балок (рис. 3E).

Обговорення

Colchicum triphyllum Kunze sensu lato (incl. *C. ancyrense* V.L. Burt; *C. bulbocodioides* M. Bieb., nom.

illeg.; *C. biebersteinii* Rouy, nom. illeg.) у широкому розумінні диз'юнктивно поширений від Північно-Західної Африки та Піренейського півострова до Близького Сходу. Окремі ексклави його ареалу приурочені до гір Атласу та прилеглих рівнинних регіонів на північному заході Африки (Марокко, Алжир, Туніс), центральної, північно-східної та південної частин Піренейського півострова, островів Сицилія та Мальта, Балканського півострова, північно-західного узбережжя Чорного моря (Болгарія, Румунія, Молдова, Україна), Кримського півострова, Малої Азії (Туреччина), східного узбережжя Середземного моря (Сирія, Ізраїль, Йорданія), досягаючи Північного Ірану (рис. 4).

У рівнинній частині України найбільше локалітетів *C. triphyllum* зафіксовано в Одеській області. Цей вид уперше був виявлений в межах м. Одеса. В гербарії LE зберігається зразок виду (визначений як *C. bulbocodioides* M. Bieb.), зібраний В. Бессером, без зазначення року збору. Перший зразок із Одеси із зазначенням дати збору належить до 1843 р. (LE) і є анонімним. Перший зразок із зазначенням збирача — О.Д. Нордманна (Nordman) належить до 1846 р. (LE). Відтоді *C. triphyllum* доволі часто гербаризували з Одеси (див. перелік місцезнаходжень). Вид, вочевидь, не був тут рідкісним. Про це свідчать й дані П. Шестерикова (Shesterykov, 1908), який зауважив, що *C. triphyllum* в Одесі зростає у досить великих кількостях на Жеваховій горі та на Малому Фонтані.

Відсутність гербарних і літературних даних про знахідки *C. triphyllum* в Одесі в подальші роки свідчить про зникнення цього виду зі складу флори міста. Це, ймовірно, пов'язано з інтенсивним антропогенним впливом на міські екосистеми в зв'язку з рекреаційним використанням територій та забудовою. До того ж на Жеваховій горі видобувається глина, а значна частина гори засмічена відходами.

Поза межами Одеси, на території сучасної Одеської області в XIX — першій половині XX ст. були зафіксовані локалітети *C. triphyllum* в околицях сіл Баранівка та Іванівка на території Березівського р-ну, в околицях с. Бурлача Балка Одеського р-ну, в околицях м. Татарбунар та с. Приморське Ізмаїльського р-ну (Shesterykov, 1908; Pachoskyi, 1914; Bordzilovskiy, 1950). В околицях м. Татарбунари цей вид зберігся до наших днів.

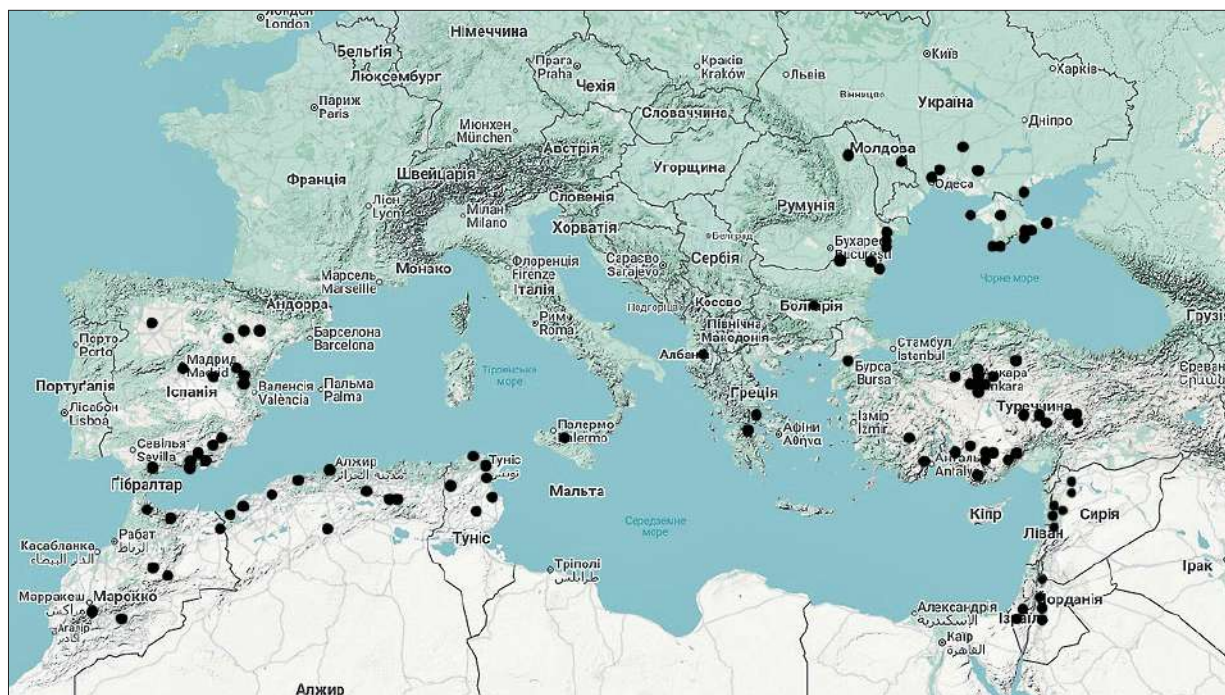

Рис. 4. Загальне поширення *Colchicum triphyllum* (зафіксовані локалітети)

Fig. 4. Distribution of *Colchicum triphyllum* (recorded localities)

У другій половині XX ст. *C. triphyllum* був виявлений в околицях м. Березівка та с. Маринівка Березівського р-ну, с. Сербка Лиманського р-ну, сіл Алтестове, Стара Еметівка, Калинівка, Каїри, Кубанка Одеського р-ну, с. Костянтинова Балка Роздільнянського р-ну, с. Ярославове Болградського р-ну (Dyatlov et al., 1984; Porova, 2002).

Нами підтверджено зростання *C. triphyllum* на схилах Тилігульського лиману поблизу сіл Алтестове, Холодна балка, Стара Еметівка і виявлено нові локалітети виду на узбережжі Тилігульського лиману в околицях сіл Світле та Тилігульське (Червона Нива), між селами Кремидівка та Кубанка та в околицях с. Нова Еметівка Одеського р-ну. В останньому локалітеті популяція *C. triphyllum* займає значну площу.

На початку минулого століття *C. triphyllum* був зафіксований на території Миколаївського р-ну Миколаївської обл. та поблизу сіл Кobleво і Рибаківка (Pachoskyi, 1914). У 2022 році поблизу с. Кobleво було зафіксовано дві особини *C. triphyllum* у постгенеративному стані. В наступні роки особин виду виявити не вдалося. Очевидно, в зв'язку з інтенсивним антропогенним впливом на екосистеми Чорноморського

узбережжя вид зник з цього локалітету (Melnyk et al., 2025).

В останні роки виявлено два нові локалітети *C. triphyllum* на східному узбережжі Тилігульського лиману на території регіонального ландшафтного парку "Тилігульський" на південному заході Миколаївської обл. в невеликій безіменній балці, яка впадає в Тилігульський лиман і розташована між Атаманською косою та Кафельовою балкою (близько 100 особин) та між с. Ташине і Атаманською стрілкою (тут чисельність в різні роки коливалась від 12 до 27 дорослих особин) (Melnyk et al., 2025). У Миколаївському р-ні виявлено нове місцезнаходження *C. triphyllum* на лівому корінному березі р. Південний Буг в околицях с. Сливіне. Ця локальна популяція виду складається лише з 15–20 дорослих особин і перебуває під значним антропогенним пресингом (Skorobohatov, 2023).

У Миколаївській області також зафіксовані локалітети *C. triphyllum* на території природного заповідника "Еланецький степ" (Вознесенський та Миколаївський р-ни), між селами Зарічне Миколаївського р-ну та Лиманці Баштанського р-ну, Зарічне та Галаганівка у

Баштанському р-ні (Moysiienko et al., 2009; Gnatiuk, 2024), в Аджигольській балці в Очаківському р-ні (Skorobohatov, 2023; див. перелік місцезнаходжень). Безпосередньо до локалітетів *C. triphyllum* у Баштанському р-ні Миколаївської обл. прилягає місцезнаходження виду на степових схилах у балках лівого берега р. Інгулець в околицях с. Лиманець Херсонського р-ну Херсонської обл. (Moysiienko et al., 2009).

Вказане І. Шмальгаузенем (Shmalhauzen, 1897), місцезростання для с. Табурище Олександрівського повіту (нині місцевість поблизу м. Світловодськ Олександрійського р-ну Кіровоградської обл.) Й. Пачоський вважав помилковим, зазначаючи, що тут зростає *Bulbocodium versicolor* (Ker Gawl.) Spreng. (Pachoskyi, 1914).

У Б. Стефанова (Stefanov, 1926) для території України як місце зростання виду згадується "Alexandrowsk" (нині Запоріжжя) (Stefanov, 1926; Bordzilovskiy, 1950). У гербарії KW зберігається зразок з плодом, зібраний Б.А. Барановським 27 квітня 1988 р. на правому березі Запорізького водосховища на степовому схилі південної експозиції затоки Сухенької, та визначений ним як *C. ancurense*. Цей екземпляр перевизначено нами як *Bulbocodium versicolor*, оскільки бульбоцибулина вкрита товстими темними лусками і плід за формою та розміщенням відповідає саме цьому виду. Проте в обробці флори Дніпропетровської та Запорізької областей (Tagasov, 2005) цей вид все ж наводиться для степових схилів, а отже в переліку вказуємо ще й цю область, хоча місцезнаходження *C. triphyllum* тут вважаємо досить сумнівним і таким, що потребують підтвердження.

У Криму в ХІХ — перших десятиріччях ХХ ст. *C. triphyllum* був зафіксований в околицях с. Ескандер між Сімферополем та Євпаторією, в околицях міст Керч, Судак, Коктебель, Сімферополь, у Білогірську на р. Зуя, між річками Зуя та Бурульча (Wulff, 1929; див. перелік місцезнаходжень).

Більшість з наявних локалітетів приурочені до гір Криму. За винятком місцезнаходжень *C. triphyllum* з околиць Сімферополя та Білогірська, ці місцезнаходження неодноразово підтверджувались у подальшому (див. перелік місцезнаходжень). В останні роки *C. triphyllum* був зафіксований в Балаклаві (див. перелік місцезнаходжень).

Таким чином, у Кримських горах *C. triphyllum* фіксувався по всьому просторі від Балаклави до Феодосії. Основний осередок географічного поширення *C. triphyllum* у горах і передгір'ях Криму розміщений на південному сході в районі Коктебеля, Судака та Феодосії. В минулому він був більшим за площею і простягався до Сімферополя та Білогірська.

Окремі ізольовані локалітети популяції *C. triphyllum* були зафіксовані в різних частинах рівнинного степового Криму. Для Тарханкутського півострова наводилось місцезнаходження з околиць с. Ярилгач (від 1945 року — с. Міжводне Євпаторійського р-ну, розташоване поблизу озера Сасик (Wulff, 1929), яке пізніше не було підтверджено. У 2013 р. на Тарханкутському півострові було виявлено місцезнаходження *C. triphyllum* в околицях с. Красносільське (див. перелік місцезнаходжень). Малочисельні ізольовані популяції *C. triphyllum* були виявлені на північному заході рівнинного Криму в околицях сіл Гришине, Олексіївка Курманського р-ну та с. Зиміне Перекопського р-ну, а також в центральній частині рівнинного Криму в околицях с. Найдьянівка Курманського р-ну (Yena et al., 1988; Vakhrusheva, Burlaka, 2011). Два локалітети *C. triphyllum* наводились для Керченського півострова: одне в околицях м. Керч — на початку минулого століття, інше для Казантипського природного заповідника — на початку нинішнього (див. перелік місцезнаходжень).

Детальний аналіз географічного поширення *C. triphyllum* в Україні дозволяє виділити два фрагменти ареалу виду в нашій країні, розділених диз'юнкцією на лівобережжі Причорноморської низовини. Перший фрагмент ареалу охоплює Бессарабську височину та Правобережжя Причорноморської низовини. Із заходу до нього прилягають локалітети виду в молдавському Придністров'ї (Ghendov et al., 2015). Північна межа географічного поширення виду співпадає з північною межею Причорноморської низовини, оскільки, як вже вказувалось вище, відомості про його географічне поширення поза межами Причорноморської низовини в Дніпропетровській та Запорізькій областях є недостовірними. Східна межа географічного поширення *C. triphyllum* на Причорноморській низовині співпадає з долиною Дніпра.

Другий фрагмент ареалу виду в Україні охоплює переважно Кримські гори. Окремі

ізолювані локалітети зафіксовані в рівнинному Криму та на прилеглих до півострова піщаних косах (Арабатська Стрілка та Бірючий Острів) в Приазов'ї (Херсонська обл.).

Не виключено, що диз'юнкція між двома фрагментами ареалу *C. triphyllum* могла виникнути в результаті антропогенного впливу. В обох фрагментах ареалу відбувається його скорочення, про що свідчить відсутність підтверджень про знаходження виду в околицях міст Одеса, Сімферополь і Білогірськ та на Тарханкутському півострові в останні десятиріччя.

В материковій частині України *C. triphyllum* приурочений до трав'яних ксерофільних угруповань. На Бессарабській височині та на Причорноморській низовині *C. triphyllum* є компонентом фітоценозів типчакково-ковилових степів формацій *Festuceta valesiacaе*, *Stipeta capillataе*, *Stipeta ucrainicaе*. Він приурочений до парцел без зімкненого рослинного покриву в місцях виходу на поверхню глинистих ґрунтів на морських і лиманових берегах та на схилах балок. До складу цих угруповань входять *Gagea minima* (L.) Ker Gawl., *Galanthus elwesii* Hook. f., *Gymnospermium odessanum* (DC.) Takht., *Ephedra distachia* L., *Hyacinthella leucophaea* (K. Koch) Shur, *Iris pumila* L., *Linum austriacum* L., *Ornithogalum fimbriatum* Willd., *Tulipa sylvestris* subsp. *australis* (Link) Pamp. (Melnyk, Didenko, 2021).

У Кримських горах популяції *C. triphyllum* зафіксовані в рідколіссях дуба пухнастого (*Quercus pubescens* Willd.) та сосни кримської (*Pinus pallasiana* D. Don.) на щебенистих схилах північної та північно-західної експозицій (Gnatiuk, 2024). В рівнинному Криму *C. triphyllum* входить до складу петрофітних степових угруповань *Bothriochloetum raconiosum (tenuifolii)* і росте між дернинами *Bothriochloa ischaemum* (L.) Keng та *Festuca rupicola* Neuff. (Vakhrusheva, 2011).

У Приазов'ї на косі Бірючий Острів *C. triphyllum* трапляється у невеликих западинах псамофітних кострицево-ковилових степів (Moysiyeenko et al., 2009).

Отже, в цілому в Україні місцезростання *C. triphyllum* пов'язані з ксерофільними пухнастодубовими та кримськососновими лісами та петрофітними й псамофільними степами.

Поза межами України *C. triphyllum* також приурочений до термофільних угруповань. Так, в Албанії він росте в чагарникових заростях *Juniperus foeditissima* Willd. та *Crataegus heldreichii*

Boiss. (Malo, Shuka, 2013). На Сицилії в Італії поширений у заростях маквісу в горах Мадоніє (Lentini, Raimondo, 1984). В Іспанії, в провінції Арагон поблизу м. Сарагоса *C. triphyllum* росте в соснових лісах (Cabeza, 2009). На півночі Алжиру *C. triphyllum* — на вапнякових схилах в горах Атласу на висоті 1802 м над рівнем моря в умовах аридного клімату з жарким посушливим літом і вологою та холодною зимою (Kheloufi, 2023).

Розглянемо стан популяцій *C. triphyllum* в Україні. Досліджені нами на узбережжі Хаджибейського і Тилігульського лиманів (Одеська обл.) локальні популяції виду займають невелику площу від 10 × 30 м до 100 × 150 м. У місцях, де відсутні значні антропогенні впливи, популяції характеризуються наявністю всіх вікових груп у спектрах онтогенетичних станів з переважанням молодих особин над генеративними і здатністю до самопідтримки. Щільність популяцій 15–32 особин/м². Антропогенний пресинг на популяції призводить до формування правосторонніх спектрів онтогенетичних станів, трансформації гомеостатичних популяцій у регресивні та до повної їхньої елімінації. Особливо небезпечним є надмірний випас худоби і закладання лісових культур *Gleditsia triacanthos* та *Robinia pseudoacacia* (рис. 2.)

Дещо відмінним є стан популяції цього виду на узбережжі Куяльницького лиману поблизу с. Стара Еметівка. Ця популяція площею близько 5000 га є гомеостатичною з лівостороннім спектром онтогенетичних станів, і складається з окремих локусів, приурочених до антропогенно не порушених степових угруповань на схилах балок.

Малочисельними є популяції *C. triphyllum* на Причорноморській низовині в межах Миколаївської та Херсонської областей. На степових схилах балок лівого берега р. Інгулець в околицях с. Лиманець Херсонського р-ну, які перебувають під значним пасовищним навантаженням, зафіксовані окремі групи з 1, 39, 43, 63, 78 квітучими рослинами (Moysiyeenko et al., 2009). У заповіднику "Єланецький степ" зафіксовано лише 15 особин виду (Vuhaј, 2024).

У горах Криму поблизу с. Щебетівки в околицях с. Коктебель популяція *C. triphyllum* у пухнастодубовому лісі мала правосторонній спектр онтогенетичних станів з мінімальною кількістю ювенільних рослин. Середня щільність популяції 8 особин/м². Дещо відмінні популяційні

показники в екотоні на лісовій галявині, де було відмічено близько 70 генеративних (40% загальної кількості особин). Максимальна щільність популяції — 12 генеративних особин на 1 м² (Gnatiuk, 2024).

У рівнинному степовому Криму за даними А. Єни зі співавторами (Yena et al., 1998) невелика популяція *C. triphyllum* у Донузлавський балці в Роздільнянському р-ні займала площу близько 1000 м². Середня щільність популяції — 19 особин/м².

Популяція виду в Курманському р-ні в 2009 р. становила 3980 особин, серед них 1632 генеративні (41%). Рослини *C. triphyllum* були розміщені у вигляді окремих локусів поміж дернинами *Bothriochloa ischaetum* та *Festuca rupicola*. Середні розміри цих локусів сягали 0,28 м, середня чисельність у них — 8 особин/м² (Vakhrusheva, Burlaka, 2011).

У Приазов'ї на косі Бірючий Острів було виявлено близько 100 особин *C. triphyllum*, 59 з яких генеративні. На Арабатській стрілці зафіксовано дві ділянки *C. triphyllum*. На одній з них, площею близько 100 м², виявлено лише 5 особин, в тому числі 3 генеративні. На іншій ділянці — 9 особин *C. triphyllum*, 7 з яких генеративні. Очевидно, перевипас овець негативно вплинув на стан популяції виду у Приазов'ї (Moysiyeenko et al., 2009).

Зауважимо, що популяції *C. triphyllum* є малочисельними й в інших частинах ареалу виду. Так в околицях м. Крікова та с. Ташлак у Молдові *C. triphyllum* ріс групами по 3–5 особин, формуючи популяцію близько 1000 особин (Ghendov et al., 2015). Єдина в Албанії популяція *C. triphyllum* на схилах гори Гаюпі поблизу струмка Браті, біля с. Жей була представлена лише кількома особинами (Malo, Shuka, 2013). Популяція в національному парку Белезма (північно-східний Алжир) складалася з 139 генеративних та 47 ювенільних рослин на площі 50 м² (Kheloufi, 2023).

Як рідкісна рослина цей представник роду *Colchicum* заслуговує на охорону в межах всього ареалу. В Україні він перебуває під охороною в природному заповіднику "Єланецький степ", у Карадазькому природному заповіднику, Азово-Сиваському національному парку, в національних природних парках "Тилігульський" та "Куяльницький", в ландшафтному заказнику "Тополине" (Одеська обл.). Вид репатрійований

на територію національного природного парку "Тузлівські лимани" (Одеська обл.). На жаль, Карадазький природний заповідник та Азово-Сиваський природний національний парк на сьогодні перебувають на окупованій території, де не діють норми природоохоронного законодавства. Зважаючи на рідкісність та малочисельність виду, охорони потребує кожна популяція.

Висновки

Рідкісний вид рослин Східної Європи *Colchicum triphyllum* — середземноморсько-причорноморський елемент флори України. Його диз'юнктивний ареал у межах країни представлений двома фрагментами на лівобережжі Причорноморської низовини. Один із фрагментів ареалу охоплює Бессарабську височину та правобережжя Причорноморської низовини, інший — Кримський півострів та прилеглі до нього піщані коси Приазов'я.

В Україні вид перебуває поблизу північно-східної межі ареалу в Європі, яка співпадає з північною межею правобережжя Причорноморської низовини та з долиною Дніпра і після диз'юнкції на лівобережжі Причорноморської низовини, проходить по межі між материковою Україною та Кримським півостровом і на сході досягає піщаних кіс Приазов'я. Елімінація локальних популяцій виду в околицях Одеси, Сімферополя, Білогірська призвела до скорочення ареалу виду в Україні під впливом антропогенних факторів.

Місцезростання *C. triphyllum* в Україні приурочені до термофільних рослинних угруповань пухнастодубових і кримсько-соснових лісів у горах Криму, петрофітних і псамофільних степів на рівнині. При цьому *C. triphyllum* уникає задернованих ділянок і займає еконіші в парцелях, позбавлених зімкненого рослинного покриву.

Локальні популяції *C. triphyllum* в Україні невеликі за площею (від 10 × 30 м до 100 × 150 м) і малочисельні (до 32 особин/м²). За відсутності значних антропогенних впливів гомеостатичні популяції з лівосторонніми спектрами онтогенетичних станів займають більшу площу (до 5000 м). Антропогенний пресинг на популяції (надмірний випас худоби, закладання лісових культур і рекреація) призводить до

формування правосторонніх спектрів онтогенетичних станів, трансформації гомеостатичних популяцій у регресивні і до елімінації популяцій.

Як гірські, так і рівнинні екотопи з участю *C. triphyllum* в Україні охоплені мережею природно-заповідних територій. Зважаючи на рідкісність і малочисельність популяцій, в перспективі необхідно забезпечити охорону кожного місцезнаходження виду в нашій країні.

ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ

Автори повідомляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

ORCID

В.І. Мельник <https://orcid.org/0000-0001-8315-8468>
 Ю.В. Солоненченко <https://orcid.org/0009-0000-1111-6904>
 С.Я. Діденко <https://orcid.org/0000-0001-7673-4674>
 А.М. Гнатюк <https://orcid.org/0000-0001-5001-971X>

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Bordzilovskiy Ye.I. 1950. *Liliaceae*. In: *Flora URSS*. Vol. 3. Kyiv: Vyd-vo AN URSS, pp. 74–79. [Бордзіловський Є. 1950. *Liliaceae*. В кн. *Флора УРСР*. Т. 3. Київ: вид-во АН УРСР, с. 74–79.]
- Buhaj L.V. 2024. Finding rare species of plants within territory of natural reserve "Jelanetskij steppe" (Mykolaiv Region). In: *Records of rare biodiversity of Ukraine*. Kyiv; Chernivtsi: Printing house ART, pp. 65–66. [Бугай Л.В. 2024. Виявлення рідкісних видів рослин у межах території природного заповідника "Єланецький степ" (Миколаївська область). В кн.: *Поширення раритетного біорізноманіття в Україні*. Київ; Чернівці: Друк Арт: с. 65–66.]
- Cabeza J.P. 2009. Algunas plantas interesantes para la flore de Aragon. *Flora Montiberica*, 41: 22–27.
- Chacón J., Cusimano N., Renner S.S. 2014. The evolution of *Colchicaceae* with a focus of chromosome numbers. *Systematic Botany*, 39(2): 415–427. Available at: <https://www.jstor.org/stable/24546152>
- Conti F., Manzi A., Pedrotti F. 1992. *Libro Rosso delle Piante d'Italia*, WWF Italia. Roma: TIPAR poligrafica editrice, 637 pp.
- Dyatlov S.Je., Huslyakov P.E., Ruzhitskaya I.P. 1984. About protection of rare and threatened species of plants of Western Black Sea region. In: *Materials of scientific conference of young scientists of Odessa University. Biology*. Odessa, pp. 144–146. [Дятлов С.Е., Гусляков Н.Е., Ружицкая И.П. 1984. Об охране редких и исчезающих видов растений западного Причерноморья. В сб.: *Материалы научной конференции молодых ученых Одесского университета. Биология*. Одесса, с. 144–146.]
- Düsen O.D., Sömbül H.A. 2007. A morphological investigation of *Colchicum* L. (*Liliaceae*) species in the Mediterranean region in Turkey. *Turkish Journal of Botany*, 31(5): 373–419. Available at: <https://journals.tubitak.gov.tr/botany/vol31/iss5/2>
- Ghendov V., Izverskaya T., Sabanova G. 2015. *Colchicum triphyllum*. In: *Cartea Roşie a Republicii Moldova*. 2 ediția. Ed. G. Duca. Chişinău: Ştiința, p. 151.
- Gnatiuk A.M. 2007. *Colchicum ancycense* B.L. Burt (Colchicaceae) in nature and in primary culture. *Scientific Notes of Ternopil National Pedagogical University. Series: Biology*, 4(34): 28–31. [Гнатюк А.М. 2007. *Colchicum ancycense* B.L. Burt (Colchicaceae) в природі та первинній культурі. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Біологія*, 4(34): 28–31.]
- Gnatiuk A.M. 2024. *Meadow saffrons (Colchicaceae L. s. s.) in Ukraine*. Kyiv: Lira-K, 216 pp. [Гнатюк А.М. 2024. *Пізньюцвітти (Colchicaceae L. s. s.) в Україні*. Київ: Ліра-К, 216 с.] <https://doi.org/10.59647/978-617-8565-03-9/1>
- Harper J. 2010. *Population Biology of plants*. Reprint edition. Amsterdam: Academic Press, 892 p.
- Holz H., Segar J., Vaidez J.W., Stande J. 2022. Assessing extinction risk across the geographic ranges of plant species in Europe. *Plants, People, Planet*, 4: 303–311. <https://doi.org/10.1002/ppp3.10251>
- Kheloufi A. 2023. First record of *Colchicum triphyllum* (Colchicaceae) from high altitude in Northeastern Algeria. *Acta Horti Botanici Bukurestiensis*, 49(1): 17–24. <https://doi.org/10.62229/ahbb491Z1Grd.039xf>
- Krytska L.I., Yena A.V., Novosad W.V. 2009. *Colchicum ancycense*. In: *Chervona knyha Ukrainy. Roslynniy svit (Red Data Book of Ukraine. Plant Kingdom)*. Ed. Ya.P. Didukh. Kyiv: Globalconsulting, p. 565. [Крицька Л.І., Єна А.В. Новосад В.В. 2009. *Colchicum ancycense*. В кн.: *Червона книга України. Рослинний світ*. Ред. Я.П. Дідух. Київ: Глобалконсалтинг, с. 565.]
- Lentini F., Raimondo F.M. 1984. Contribution à la connaissance du genre "*Colchicum*" en Sicile. *Webbia*, 38(1): 747–755. <https://doi.org/10.1080/00837792.1984.10670345>
- Malo S., Shuka L. 2013. Distribution of *Colchicum doerfleri* Halácsy, *Colchicum triphyllum* Kunze and *Colchicum bivonae* Guss. *Journal of Ecosystems and Ecology Sciences*, 3(2): 273–278.
- Melnyk V., Didenko S. 2021. Geographical distribution, habitats and current state of the *Galanthus elwesii* (Amaryllidaceae) populations in Ukraine. *Phytologia Balcanica*, 27(2): 221–229. Available at: http://www.bio.bas.bg/~phytolbalcan/PDF/27_2/contents.html
- Melnyk V., Shynder O., Didenko S., Savchuk L. 2024. *Euonymus nanus* (Celastraceae) in Europe and in the Caucasus Mountains: geographical distribution, habitats and modern state of populations. *Biosystems Diversity*, 32(1): 116–126. <https://doi.org/10.15421/012411>

- Melnyk R.P., Melnychuk S.S., D'yachenko O.V. 2025. *Colchicum ancycense* B.L. Burtт on the territory of the Tylygulsky RLP (Mykolaiv Region, Ukraine). In: *Problems of ecology and energysaving: XVI International scientific and practical conference*. Mykolaiv: Vyd-vo of National University of Shipbuilding, pp. 226–230. [Мельник Р.П., Мельничук С.С., Д'яченко О.В. 2025. *Colchicum ancycense* B.L. Burtт на території РЛП "Тилігульський" (Миколаївська область, Україна). В зб.: *Проблеми екології та енергозбереження: XVI Міжнародна науково-практична конференція*. Миколаїв: Вид-во Національного університету кораблебудування, с. 226–230.]
- Moysiienko I.I., Kolomyichuk V.P., Boyko M.F., Khodosovtsev O.S., Vondrak Ja., Naumovych G.O., Khodosovtseva Yu.A. 2009. First notification about growing of *Colchicum ancycense* B.L. Burtт in Kherson Region. *Chornomorski Botanical Journal*, 5(4): 612–616. [Мойсієнко І.І., Коломійчук, В.П., Бойко М.Ф., Ходосовцев О.Є., Вондрак Я., Наумович Г.О., Ходосовцева Ю.А. 2009. Перше повідомлення про зростання *Colchicum ancycense* B.L. Burtт на Херсонщині (Україна). *Чорноморський ботанічний журнал*, 5(4): 612–616.] Available at: <https://cbj.kspu.edu/index.php/cbj/article/view/609>
- Oltean M., Negrean G., Popescu A., Roman N., Dihoru G., Sanda V., Mihailescu S. 1994. Lista rosie a plantelor superio are din Romania. *Studii, sintenze, documenta, tii de ecologie*, 1: 1–52.
- Nordenstam B. 1998. *Colchicaceae*. In: Kubitzki K. (ed.) *The families and genera of vascular plants*. Vol. 3. Berlin: Springer Verlag, pp. 175–185.
- Pachoskiy [Paczoski] J. 1914. *Flora of Kherson Region*. I. Higher cryptogamic, gymnosperm, monocotyledonous plants. Kherson: Olkhovnikov's Printing House, 548 pp. [Пачоский И. 1914. *Херсонская флора*. I. Высшие тайнобрачные, голозерные, однодольные. Херсон: Типография Ольховникова, 548 с.]
- Popova O.M. 2002. The vascular plants from Red Data Book of Ukraine, world and European Red Lists. *Scientific Journal of Odessa University. Series: Biology*, 1(7): 178–190. [Попова О. М. 2002. Судинні рослини з Червоної книги України, світового та Європейського Червоних списків. *Вісник Одеського університету. Серія Біологія*, 1(7): 178–190.]
- Shesterykov P. 1908. New additional data for flora of Odessa district. *Mémoires de la Société des Naturalistes de la Nouvelle Russie*, 33: 1–44. [Шестериков П. 1908. Новые дополнительные данные для флоры Одесского уезда. *Записки Новороссийского общества естествоиспытателей*, 33: 1–44.]
- Skorobogatov V.M. 2023. A new find of *Colchicum triphyllum* Kunze s. l. (incl. *Colchicum ancycense* B.L. Burtт in the Mykolaiv Region. In: *Modern approaches to the assessment and conservation of biodiversity in the territories of the nature reserve fund: Collection of scientific papers based on the materials of the All-Ukrainian scientific conference*. Cherkasy; Chernivtsi: Druk-Art. pp. 146–148. [Скоробогатов В.М. 2023. Нова знахідка *Colchicum triphyllum* Kunze s. l. (incl. *Colchicum ancycense* B.L. Burtт у Миколаївській області. У зб.: *Сучасні підходи до оцінки та збереження біорізноманіття на територіях природно-заповідного фонду: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської наукової конференції*. Черкаси; Чернівці: Друк-Арт, с. 146–148.]
- Schmalhausen I.F. 1897. *Flora of Middle and Southern Russia, Crimea and the North Caucasus*. Vol. 2. Kyiv: I.N. Kushnerev & Co., xvi + 752 pp. [Шмальгаузен И.Ф. 1897. Флора Средней и Южной России, Крыма и Северного Кавказа. Т. 2. Киев: И.Н. Кушнерев и Ко., xvi + 752 pp.]
- Stefanov V. 1926. *Monographia of Colchicum L. genera*. Sophia, 100 pp. [Стефанов Б. 1926. *Монографія на рода Colchicum L.* София, 100 с.]
- Tarasov V.V. 2005. *Flora of Dnipropetrovsk and Zaporizka regions. Vascular plants*. DNU Press Edition, 276 pp. [Тарасов В.В. 2005. *Флора Дніпропетровської та Запорізької областей. Судинні рослини*. Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 276 с.]
- Thiers B. 2025–onward. *Index Herbariorum*. A global directory of public herbaria and associated staff. New York Botanical Garden's Virtual Herbarium. Available at: <http://sweetgum.nybg.org/science/ih> (Accessed 15 December 2025).
- Yena A.V., Kovtun S.V., Mruk Yu.N., Orlov A.A. 1988. Finding of large populations of spring ephemeroids in steppe Crimea. In: *Actual issues of protection and rendering of steppe ecosystems*. Askaniya Nova, pp. 174–176. [Ена А.В., Ковтун С.В., Мрук Ю.Н., Орлов А.А. 1988. Находки крупных популяций весенних эфемероидов в степном Крыму. В зб.: *Актуальні питання збереження та відновлення степових екосистем: Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю заповідання "Асканії-Нова"*. Асканія-Нова, pp. 174–176.]
- Vakhrusheva L.P. 2011. Spatial structure of *Colchicum ansurense* population in petrophilous steppe Krasnogvardiyskij District (Crimea). *Ecosystems, their improvement and protection*, 5: 52–57. [Вахрушева Л.П. 2011. Пространственная структура популяции *Colchicum ansurense* в петрофитной степи Красногвардейского района (Крым). *Экосистемы, их оптимизация и охрана*, 5: 52–57.] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecooo_2011_5_8
- Vakhrusheva L.P., Burlaka D.V. 2011. Age structure of *Colchicum ansurense* population in petrophilous steppe in Krasnogvardiyskij District of Crimea. *Ecosystems, their improvement and protection*, 4: 35–42. [Вахрушева Л.П., Бурлака Д.В. 2011. Возрастная структура популяций *Colchicum ansurense* в петрофитной степи Красногвардейского района Крыма. *Экосистемы, их оптимизация и охрана*, 4: 35–42.] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecooo_2011_4_7
- Wulf E.V. 1929. *Flora of Crimea. Monocotylodoneae*. Vol. 2(1). Leningrad: Hidrographic agency printing house, 77 pp. [Вульф Е.В. 1929. *Флора Крыма. Однодольные Monocotylodoneae*. Т. 2(1). Ленинград: типография Гидрографического управления, 77 с.]

***Colchicum triphyllum* s. l. (Colchicaceae) in Ukraine:
the geographic distribution and current state of populations**

V.I. MELNYK^{1,2}, Ju.V. SOLONENCZENKO¹, S.Ja. DIDENKO¹, A.M. GNATIUK¹

¹ M.M. Gryshko National Botanical Garden, National Academy of Sciences of Ukraine,
1 Sadovo-Botanichna Str., Kyiv 01014, Ukraine

² National University of Kyiv Mohyla Academy (NaUKMA),
2 H. Skovorody Str., Kyiv 04070, Ukraine

Abstract. The paper presents the results of a study on the geographic distribution, habitats, and current state of populations in Ukraine of a rare species of the East European flora, *Colchicum triphyllum* (Colchicaceae). It was established that the northeastern boundary of the range of this species in Europe runs through Ukraine along the northern margin of the right-bank part of the Black Sea Lowland, coincides with the Dnipro River valley, and then continues along the boundary between the mainland and the Crimean Peninsula. Our analysis of the geographic distribution distinguished two fragments of the range within Ukraine. One fragment is confined to the Bessarabian Upland and the right-bank part of the Black Sea Lowland (Odesa, Mykolaiv, and Kherson regions), while another is associated with the Crimean Peninsula and the adjacent sandy spits of the Azov Sea region (Autonomous Republic of Crimea and Kherson Region). Local populations of *Colchicum triphyllum* identified at new localities in Odesa Region along the coasts of the Hadzhibei, Kuyalnyk, and Tyligul estuaries occupy areas ranging from 300 m² to 15.000 m². Populations of *Colchicum triphyllum* are satisfactorily represented within protected natural areas of Crimea and southern mainland Ukraine; however, this does not guarantee their conservation, as a significant number of populations occur in temporarily occupied territories where environmental protection regulations are not being observed.

Keywords: biodiversity, community, Crimean Peninsula, flora, Mykolaiv Region, Odesa Region, range, rare species, Ukraine